

of contacts of different communities, the raw material reached distant territories. By the scientific study of obsidian, the individual raw material source areas can be reliably differentiated and characterised and the obsidian tools found on archaeological sites can be attributed to specific sources. Therefore obsidian is one of the best markers for the migration and system of contacts of prehistoric people. Its exploitation and processing gave opportunity to the formation of one of the most important prehistoric industrial centres in Central Europe. The special value attributed to obsidian is demonstrated in the occurrence of 'hoards', depot finds comprising obsidian. Its use can be followed, amidst native people on some parts of the World till the 20th century.

Obszidián pengéjű tőr, Gödöllői Városi Múzeum gyűjteményéből
Dagger with obsidian blade from the collection of the Gödöllő City Museum

In the exhibition we are presenting obsidian sources and comparative samples worldwide, with special regard on the occurrences in the Carpathian Basin. We shall follow archaeological documentation of obsidian use from Palaeolithic times till our days, on the basis of the prominent items of Hungarian museums and private collections. The processing of obsidian will be demonstrated by the help of modern experimental archaeological research.

Katalin T. Biró

Obszidián levélhegy Miskolc, Puszkaporosi- kőfülke lelőhelyről
Obsidian leaf point from Miskolc, Puszkaporos rock shelter site

A kiállítás megtekinthető:
hétfé kivételével minden nap 10-18 óra között
2019. április 3-tól 2019. június 9-ig

A borítón: A nyírlugosi kincs tizenkettedik darabja
Déri Múzeum, Debrecen / Fotó: Wieszner Balázs
Felelős kiadó: Dr. Tamás Edit múzeumigazgató.

A Magyar Nemzeti Múzeum
Rákóczi Múzeuma fenntartója:

OBSZIDIÁN A TOKAJI-HEGYSÉGBEN: A KŐKORSZAKI EURÓPA IPARI KÖZPONTJA

A Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma időszaki kiállítása

OBSIDIAN IN THE TOKAJ MOUNTAINS:
AN INDUSTRIAL CENTRE IN STONE AGE EUROPE

Temporary exhibition of Rákóczi Museum of the Hungarian National Museum

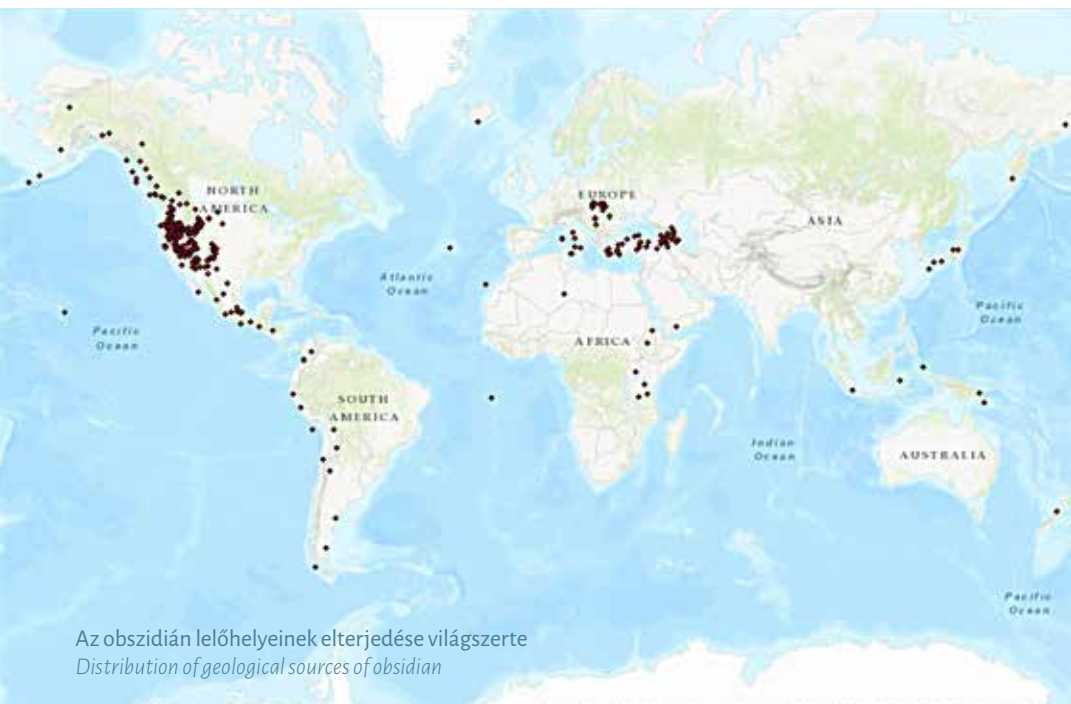
Magyar Nemzeti Múzeum Rákóczi Múzeuma

3950 Sárospatak Szent Erzsébet út 19.

Telefon: 47/311-083; fax: 47/511-135

info@rakoczimuzeum.hu | www.rakoczimuzeum.hu

A nyírlugosi kincs a Magyar Nemzeti Múzeumból
The Nyírlugos obsidian hoard in the Hungarian National Museum

Rézkori nyíllhegy a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményéből
Copper Age arrowhead from the collection of the Hungarian National Museum

Az obszidián varázslatos nyersanyag. Természetes, vulkáni eredetű üveg, amit az őskor embere előszeretettel használt mindennapi eszközei és vadászfegyverei nyersanyagául. Különleges tulajdonságai miatt – kagylós törés, homogenitás – könnyen megmunkálható és rendkívül éles munkaélt ad. Képződése magas SiO₂ tartalmú, úgynevezett „savanyú” magmából a láva hirtelen, pillanatszerű lehűlésével történik, ezért csak speciális körülmények között jön létre, többnyire – egykori és mai – szigetívek mentén. Európában a grúz és örmény obszidián nyersanyagforrásoktól eltekintve a kontinens belsejében kizárólag a Kárpát-medencéből, azon belül is a Tokaj–Szalánci-hegységből és Kárpátaljáról ismerünk obszidián előfordulásokat.

Előnyös tulajdonságait felismerve, a nyersanyagforrások közelében élő emberek a legkorábbi idők óta gyűjtötték és használták az obszidiánt, amit az egykori közösségek vadat követő természetes mozgása és a különböző közösségek egymás közötti kapcsolatai nyomán távoli területekre is eljuttattak.

Az obszidián természettudományos vizsgálatával az egyes nyersanyagforrások megbízhatóan elkülöníthetők, a régészeti lelőhelyeken fellelt obszidiánok pontosan azonosíthatók. Az obszidián ennek megfelelően az őskori ember vándorlásainak és kapcsolatrendszerének egyik legkitűnőbb jelzője. Gyűjtése, megmunkálása Közép-Európa egyik legfontosabb kézműves-ipari központjának kialakulására adott lehetőséget. Az obszidián különleges értékét mutatja, hogy elrejtett kincseletek formájában is találkozunk vele. Természeti népek körében a kőszközhasználat egészen a XX. századig megfigyelhető. Kiállításunkban bemutatjuk az obszidián lelőhelyeket és onnan származó összehasonlító mintákat világszerte, különös tekintettel a Kárpát-medencén belül található előfordulásokra. Figyelemmel kísérjük az obszidián régészeti felhasználását az őskortól napjainkig, a magyarországi múzeumok és magángyűjtemények anyagai alapján. Az obszidián megmunkálásának folyamatát modern technológiai kísérletek segítségével mutatjuk be.

T. Biró Katalin

Obsidian is a magical raw material. It is in fact a natural, volcanic glass, much in demand by prehistoric people for the production of everyday tools and hunting implements. Due to its special properties like conchoidal fracturing and homogeneity it is easy to work into shape ('knapping') and gives a sharp, lasting working edge. Its formation is connected to high silica content, so-called 'silicic' magma with an instantaneous spill and immediate quenching of the lava. It is developed under specific conditions, mainly along former and modern island arches. Apart from the distant Georgian and Armenian obsidian sources, the only mainland obsidian region in Europe is located, exclusively, within the Carpathian Basin, more specifically in the Tokaj–Slanske Mountains, Zemplin Hills and Transcarpathian Ukraine.

Recognising its advantageous qualities, the populace living close to the raw material sources collected and utilised obsidian from the earliest times. Obsidian was transported from the source areas by the natural movement of prehistoric people, e.g., following game animals and, as a result

Szivárványos fényű obszidián nyersanyag, Pavel Bačo gyűjteményéből
Obsidian raw material with rainbow lustre from the collection of Pavel Bačo

